

Investeren in kwantiteit en kwaliteit

Sommige wijken van onze vier grote steden moeten het praktisch zonder groen doen. De perspectieven op verbetering zijn slecht, omdat budgetten onder druk staan en er binnenstedelijk wordt bijgebouwd. Om toch de kwantiteit en de kwaliteit van het groen te verbeteren moeten gemeenten meer inzetten op burgerparticipatie, samenwerking met bedrijfsleven en sociale diensten. Plus meer functies toevoegen aan het groen.

Het beleid van rijksoverheid en gemeenten is er op gericht om meer groen in de leefomgeving te realiseren. Niet alleen omdat dit goed is voor het vestigingsklimaat en de gezondheid, maar ook uit het oogpunt van klimaatadaptatie. Voor de hoeveelheid groen bestaat geen harde norm, maar wel een richtwaarde van 75 m² groen per woning (Nota ruimte, 2006). In de verstedelijkingsafspraken tussen VROM en provincies is aan deze norm blauw toegevoegd, omdat water eveneens een positieve invloed heeft op de leefomgevingskwaliteit.

Beoordeling

Bij de beoordeling van het groen in de stad voor een goed vestigingsklimaat is het opper-

vlak groen en blauw per woning berekend dat zich binnen 500 meter rondom de woning bevindt. Hierbij wordt rekening gehouden met het aantal woningen waarmee het beschikbare groen moet worden gedeeld (PBL 2010). Bij de berekening is gebruik gemaakt van de CBS Bodemstatistiek. In de vier grote steden blijken 80.000 woningen over minder dan 10 m² groen/blauw te beschikken. Figuur 1 laat zien dat deze woningen zich vooral in de centra van de grote steden bevinden. Circa 400.000 woningen in de vier grote steden hebben minder dan 50 m² groen/blauw per woning.

Voor de beoordeling van het groen voor klimaatadaptatie is het percentage groen-oppervlak berekend. Hierbij is gebruik

Piet Lagas (030-2742237, piet.lagas@pbl.nl) en Jos Diederiks zijn beiden werkzaam bij het Planbureau voor de Leefomgeving.

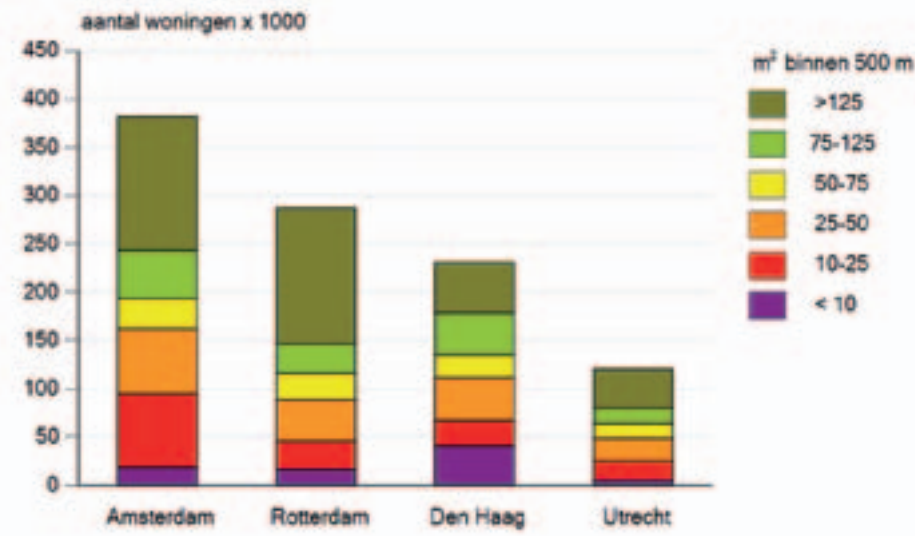
gemaakt van de Top10vectorkaart waarbij, in tegenstelling tot de CBS Bodemstatistiek, ook oppervlakten groen kleiner dan 1 ha zijn meegenomen. Hoewel particulier groen en groen van straatbomen ook een rol spelen, is dat niet meegerekend omdat daarover onvoldoende gegevens beschikbaar zijn.

Bij de 31 grootste gemeenten van Nederland is, gemiddeld over de gehele gemeente, 13-21% van het oppervlak groen (het totaal van openbaar, semi-openbaar en agrarisch groen) Tussen de verschillende buurten en wijken zijn echter grote verschillen waarneembaar. Zo blijkt in de centra van de grote steden vaak minder dan 5% van het oppervlak groen te zijn. Hoewel niet meer dan een kwart van het gemeentelijk oppervlak minder dan 10% groen bezit, woont daar ongeveer de helft van de inwoners van de vier grote steden.

Uit ander onderzoek blijkt dat in buurten met een laag percentage groen de opper-

Oppervlakte groen/blauw per woning

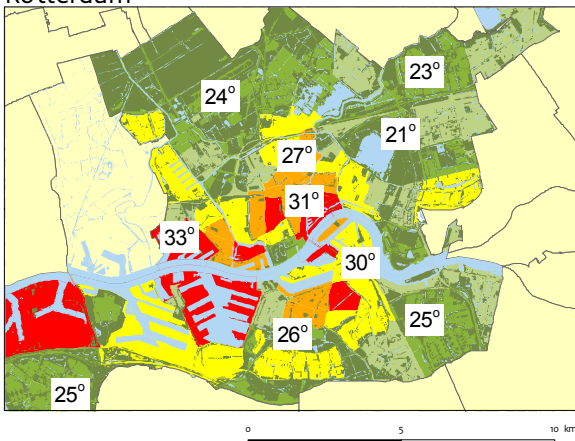
(excl. particulier groen)

Figuur 1. De meeste wijken in het centra van de grote steden hebben minder dan 50 m² groen/blauw per woning ter beschikking.

Hittekaart

Rotterdam

Figuur 2. In wijken met weinig groen zijn de gemeten temperaturen op 15 warme dagen te Rotterdam hoger dan in wijken met relatief veel groen.

vlaaktetemperaturen het hoogst oplopen door het hitte-eilandeffect (TNO, 2010). Er bestaat een significante correlatie tussen het percentage groen per oppervlakte-eenheid en de temperatuur op warme dagen in de woonwijk. Figuur 2 laat zien dat de hoogste temperaturen voorkomen juist in wijken met weinig groen.

Perspectieven

De vier grootste gemeenten hebben groenbeleidsplannen opgesteld. Globaal richten deze plannen zich op drie aspecten. Meer groen, kwalitatieve verbetering van het groen en betere verbindingen naar het groen. Daarnaast wordt voor klimaatadaptatie ingezet op meer bomen in de straat en meer groene daken en gevels. Bezuinigingen staan uitvoering van deze voornemens echter ernstig in de weg. Zo is

het deelbudget voor groen in en om de stad in het kader van het Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing voor de periode 2010-2014 vervallen. Alleen de gelden voor het verbeteren van het groen in de krachtwijken blijven bestaan. Ook de gelden voor Investeringsbudget Landelijk Gebied, die oorspronkelijk golden voor 2007-2013, worden niet meer gegarandeerd. Met name de grote steden worden daardoor getroffen.

Binnen gemeenten wordt eveneens fors bezuinigd op onderhoud en beheer van het openbaar groen. De gemeente Amsterdam vermindert het budget voor groen met 19% in 2011, Den Haag met 14% en alle gemeenten in Nederland met 9% in 2011 en 10% in 2012. Een van de gevolgen van deze

bezuiniging is dat de positieve uitstraling van groen kan omslaan in een negatieve uitstraling omdat door slecht onderhoud een gevoel van onveiligheid kan ontstaan. Een dergelijk proces heeft reeds plaatsgevonden in de westelijk tuinvijken in Amsterdam. Verder staat de ontwikkeling van groen in de stad onder druk door de beleidsopgave om meer binnenstedelijk te bouwen. Daardoor is er minder ruimte voor groen, en voor bomen geldt dat er zowel boven de grond als onder de grond minder ruimte is in verband met leidingen etc.

Oplossingsrichtingen

Bewonersinitiatieven en bewonersparticipatie kunnen oplossingen bieden. Samen werken aan groen werkt vaak heel goed voor onder meer sociale cohesie binnen een wijk. Daarnaast is het van belang om waarde toe te voegen aan het groen door het plaatsen van bankjes, het inrichten van speeltuinen, het realiseren van kijkgroen etc. Verder is het van belang om bedrijven een rol te geven; zij willen graag meewerken aan het groen rondom hun terrein omdat dat een positieve uitstraling heeft voor hun onderneming. Ook sociale diensten van gemeenten worden vaak ingeschakeld bij beheer van groen.

Vaak moeten desondanks prioriteiten worden gesteld. Belangrijk in dit licht is dat in Rotterdam uit enquêtes bleek, dat mensen dan liever zien dat er geld wordt besteed aan buurtgroen dan aan recreatiegroen op grotere afstand van de woning. Als wordt ingezet op meer openbaar groen, meer straatbomen en meer groene daken en gevels verbetert het stedelijke leefklimaat en is de omgeving beter bestand tegen gevolgen van klimaatverandering. Bovendien kan investeren in groen economisch interessant zijn door onder meer besparing op zorgkosten, energiekosten en toename van prijzen van woningen.

'Bewonersinitiatieven kunnen oplossingen bieden'

Piet Lagas en Jos Diederiks